

אורתיות מחכימור

- גליון א' -

י"ל ע"י סטאמ'פ - פרוייקט פיקוח הסת"ם העולמי
בראשות ובהכוונת הגאונים הג"ר משה אורי בלוי שליט"א, הג"ר יעקב זיונס שליט"א
הג"ר ראובן מנדלוביץ שליט"א, הג"ר חיים שפרלינג שליט"א והג"ר דן בריקר שליט"א

שאלת חכם

שאלות אקטואליות שעלו על שולחנם
של רבני 'בית ההוראה' של סטאמ'פ

לכלר אומון

טיפ לשיפור הכתיבה
מאת הרב י. מרדכי רובינשטיין,
מכון "אמנות הכתיבה התמה"

"אין לך סופר שאין לו שעה"

אם אתה סופר מומחה שמבקש לדעת שאכן הקולמוס שלך בשעה 4:30 דהיינו בזווית של 45 מעלות ביחס לקלף, תוכל לבדוק זאת ואף לתרגל בקלות ע"י שימוש בדף "ממור" מרובע ואחידות עט או קולמוס באופן ששדרת הקולמוס או צינור העט מחלק באלכסון את הדף מפינה לפינה. כעת תיצור קו אלכסוני ב-45 מעלות ע"י דחיפה לאחור של המרפק ואמת היד.

למותר לציין שבכדי להצליח להחזיק את הקולמוס בשעה 4:30 נדרשים מספר תנאים ובהם זווית קולמוס מתאימה.

וכן כתב הביאור הלכה (סימן ט"ל סעיף ב' ד"ה 'בכל תיקון עשייתו') בשם המגן אברהם (שם ס"ק ו'), שאם אחד מהפסולים הרחיב את שצורתה עליה כדי לתקן הפסק גדול שהיה בתיבה עד שהיה נראה כשני תיבות [כגון בתיבת לאבותיך שכתבה מלא ו' וגרר הו"ו והמ שיך הבי"ת וכל כה"ג], כדי שיהיה נראה כתיבה, כשר ומוכח להדיא דמעשה קירוב האותיות זו לזו אינו צריך להיעשות ע"י כתיבה כלל, ויכול להיעשות אפילו ע"י הפסולים, וא"כ כל שכן שאינו צריך להיעשות לשמה, [ודלא כהקטת הסופר (סימן י"ב לשכה"ס ס"ק ו'), שכתב שפשוט צריך לעשותו לשם קדושת השם, ועיני"ש בביאור הסופר ד"ה 'וימשוך את הדל"ת' שעמד על זה], ואף שהוא המכח בפטש' שיצר את השם, אך עיקר

הדין לשמה קאי על מעשה כתיבת עצם האותי שהוא המכח בפטש' שיצר את השם, אך עיקר הדין לשמה קאי על מעשה כתיבת עצם האותיות, אך קירוב האותיות זה לזה שהוא בעצם מעשה יצירת התיבה אינו צריך להיעשות לשמה. וא"כ הוא הדין לאידך גיסא, מעשה קירוב האותיות זה לזה אינו מעלה ואינו מוריד, ואם עיקר כתיבת האותיות נעשתה שלא לשמה, אף שמעשה קירוב האותיות נעשה לשמה, אין בכוחו להשפיע עליהן שייחשבו גם הן שנעשו לשמה. ולכן יש להתיר לגרור את הדיו הנוסף וכנ"ל.

1. ואין לומר שאין הקדושה חלה על זה כמו שכתב הרמ"א (יור"ד סימן רע"ז סעיף ב'), גבי כתב שם אלהים אחרים לשם קדושה, שאינו קדוש משום דהוי כמקדש בעלי מומין למזבח. דשאני התם שהתיבה שקדש כמות שהיא היא תיבת חול, משא"כ בנידון דידן ששינה וכתב תיבה אחרת שאינה צריכה באותו המקום, בזה הוי ככותב שם שלא במקומו, ומודה הרמ"א שהוא קדוש, דלא גרע מכתב שם על ידוה הכלים.
2. ואף שלשון המסכת סופרים 'הכותב יהודה, ולא נתן בו דל"ת, יתלנו מלמעלה', כבר ביארו הפוסקים [בני יונה שם, הביאור הקטן הסופר (סימן י"ב סעיף ב') ועיני"ש שהביא שכן דעת הרבה פוסקים], שהתליה היא רק לרווחא דמלתא מפני מראית העין, אך מעיקר הדין אין כאן איסור מחיקה כלל.
3. ועוד יש לצרף לזה את דעת החמודי דניאל (הובא בפתחי תשובה סימן רע"ז ס"ק ה'), שפסק שאם כתב שם הקדוש חלוק לשנים ונראה כשני תיבות, יתוון באמצע במקום הפנוי ויקרב אותם ויתן מסלית מבוחר וידבק בדבק, ואף שיצירת השם נעשית שלא ע"י כתיבה, די בכך שמעשה כתיבת האותיות נעשה לשמה, וסגי בזה.

וכן כתב הביאור הלכה (סימן ט"ל סעיף ב' ד"ה 'בכל תיקון עשייתו') בשם המגן אברהם (שם ס"ק ו'), שאם אחד מהפסולים הרחיב את שצורתה עליה

אותיות פורחות

צורת האות א' פסול אלפי"ן עייני"ן

מקור פסול זה מבואר בגמרא (שבת ק"ג:), שלא יעשה 'אלפי"ן עייני"ן' ולכאורה צריך להבין מה הוצרכה הברייתא להזהיר על זה, שהרי האותיות אל"ף ועיי"ן אינן דומות זו לזו כלל. ונאמרו בזה כמה דרכים בראשונים:

א. רש"י (שם), פירש שעל אף שהאל"ף והעיי"ן אינן דומות בצורתן, אך הן דומות בקריאתן, ועל כן הזהירה הברייתא שלא יחליף ויכתוב א' במקום ע', או איפכא. וכן כתבו הספר התרומה' (סוף הלכות תפילין), והרא"ש (הלכות ס"ת סימן י"ב), ועוד ראשונים. (ציור 1)

ב. אבל שאר הראשונים (שם), פירשו שהפסול הוא מפני שהן דומות זו לזו בכתיבתן. וביארו כוונת הגמרא שאם יפריד היו"ד התחתונה מגוף האל"ף [דהיינו הקו האלכסוני], תיראה האל"ף כמו עיי"ן הפוכה. (ציור 2)

ג. שיטת המאירי ('קריט ספר' מאמר ב' חלק א'), שכוונת הגמרא לפסול באופן שקיצר את חלק הגוף שמתחת מקום דיבוק היו"ד [דהיינו רגלי האל"ף העליונה והתחתונה], כלומר שלא יאריכנו אחר מקום דיבוק היו"ד לגוף אלא מעט תיראה כמו עיי"ן [ישרה]. (ציור 3)

ד. שיטת היראים (הובאה בהגהות מימוניות וב'אלפא ביתא') שאם יעקם את גוף האל"ף תיראה כעיי"ן. ונאמרו בזה באחרונים (1) ג' דרכים לבאר מהו עיקום הגוף שפסל היראים:

- יש שביארו שכוונת היראים לפסול בכה"ג שעל ידי עיקום הגוף למעלה [מצד שמאל] כלפי מעלה חלק מהאל"ף נעשה כצורת עיי"ן הפוכה. (ציור 4)
- ויש שביארו שכוונת היראים לפסול בכה"ג שעל ידי עיקום הגוף למטה [מצד ימין], חלק מהאל"ף נעשה כצורת עיי"ן הפוכה. (ציור 5)
- ועוד יש שהבינו שכוונת היראים לפסול בכה"ג שהאריך את הקוץ העולה מהקצה התחתון של הגוף [מצד ימין], חלק מהאל"ף נעשה כצורת עיי"ן ישרה הנוטה באלכסון כלפי מעלה. (ציור 6)

ועל כן יש לבדוק שלא השתנתה צורת גוף האל"ף כלל, כי בקל תיפסל האות עיי"ן עיקום או קיצור הגוף או על ידי הארכת הקוץ.

1. יעוין בקסת הסופר' (סימן ה' אות א'), וב'משנת סופרים' (צורת אות א'), וב'יחזיקי הקדש' (כלל י"ב אות ח'), וב'חזון איש' (אור"ח סימן י"ב ס"ק א' ד"ה 'זלשון').

תמונת הסוגייה

תמונות עדכניות מ'לשכת ההגהה' של סטאמ'פ

האם היא כשרה
לוי"ו או שצורתה
השתנתה לזיי"ן?

תשובות למדור זה ניתן לשלוח למייל:

s800201151@gmail.com (לציין בשורת הנשוא 'תמונת הסוגייה')

תגובות נבחרות יפורסמו בעז"ה בגליון הבא.

סטאמ'פ הינו ארגון ראשון מסוגו העוסק בפיקוח על מוצרי סת"ם. מוצרי הסת"ם שתחת פיקוחנו נכתבים ע"י סופרי-סטאמ'פ, עם קלף ודיו שמאשרים על ידינו, עוברים הגהה כפולה על ידי שני מגייה-סטאמ'פ ושתי הגהות מחשב, ולבסוף מאושרים ומוחתמים על ידינו. ארגון סטאמ'פ פועל ללא מטרת רווח ועומד תחת עינם הפקוחה של גדולי הרבנים בתחום הסת"ם.

אישור והחתמת מוצרי סת"ם | לשכת הגהה | הכשרת מגייהם | בית הוראה | ליווי סופרים

שעות קבלת קהל בבית ההוראה: א-ה 15:15-15:45 שמואל הנביא 90 ירושלים.

